

NATURA

Moixons de pas

A la majoria de llocs, la recerca sobre la migració de les aus s'ha fet a les zones litorals, als aiguamolls o a llocs amb una important densitat d'ornitòlegs. Per això, al nostre Pirineu la mancança de coneixements migratològics pirinencs era, i encara és en part, ben evident. Però tampoc no és absoluta perquè s'hi han fet diversos estudis que han començat a mostrar la importància de les nostres muntanyes i valls com a llocs de pas.

Una característica molt rellevant de la geografia de muntanya és la presència de colls i valls. Els colls, ports, collades o portells han estat transitats des de sempre pels humans i per la fauna perquè són els punts més baixos de les carenes, i passar-hi representa un important estalvi energètic a l'hora d'anar d'una vall a una altra. Les valls, en canvi, són com passadissos que canalitzen els fluxos de persones i animals. En el nostre context muntanyenc, doncs, els colls

de muntanya i els fons de vall són uns magnífics camps de proves per estudiar la migració dels ocells.

Els ports, com el d'Incles, són els punts més baixos de les carenes.

Mirant el cel de bon matí

En alguns dels estudis que s'han fet, es volia identificar les espècies d'aus i la quantitat d'individus per espècie que creuen els ports de muntanya. El Pirineu, de ports n'és ple, i estudiar-los tots fóra una tasca titànica. Per tant, calia centrar-se en un o dos. Alguns dels estudis realitzats a la nostra serralada ha confirmat que hi ha un important trànsit nocturn d'ocells pels colls de muntanya. Però el gros d'informació de què es disposa correspon a espècies que passen de dia. La manera de detectar-los és simple: ser ben d'hora al lloc triat, mirar el cel a ull nu i amb prismàtics, i comptar-los quan travessen el port en qüestió. Normalment, les millors hores són des de l'alba fins a migdia. Després, o bé s'aturen a descansar o bé passen tan alts que ni es veuen.

El tudó és un ocell que té un vol batut potent i constant.

Pinsà comú, el moixó més abundant als passos d'alta muntanya a la tardor.

Aquesta és l'espècie més abundant a final d'octubre, i també és el moixó més abundant durant els mesos d'hivern a bona part de la Península Ibèrica, a causa de l'arribada d'una bona part de la població europea. Però a final de setembre qui s'emporta la medalla d'or són les orenetes, i unes setmanes abans els falciots negres. Cada espècie té la seva època de pas, i totes van circulant per aquests llocs estratègics en el seu viatge cap al sud ara quan arriba la tardor.

Podríem dir que pels colls de muntanya passa de tot, des de rapinyaires fins a cigonyes, de corbs marins fins a cadeneres, de tudons a estornells. I així fins a gairebé un centenar d'espècies. Unes travessen els ports a cop d'ala, d'altres planejant, segons la mena d'ocell que siguin, i segons les condicions meteorològiques del moment. Però de quina quantitat d'individus estem parlant? Són quatre moixons o parlem de quantitats rellevants? Doncs perquè ens en fem una idea, en alguns ports, per exemple, s'han arribat a estimar més de 14.000 pinsans comuns passant en un sol matí!

La cadenera posa una nota de color a la grisor dels colls pirinencs.

Vies fluvials

Les espècies migradores s'orienten mitjançant diferents tècniques. Una d'elles consisteix a seguir punts de referència geogràfics. La Península Ibèrica és un lloc de pas estratègic per anar i venir d'Europa a l'Àfrica, ja que l'estret de Gibraltar fa com de pont entre els dos continents. A petita escala, en el context del Pirineu, els principals rius són un bon punt de referència per arribar a Gibraltar, ja que tots acaben menant al mar, ja sigui directament, ja sigui perquè són afluents d'un altre riu més gran que hi arriba. Per a les aus viatgeres, els rius també serveixen de llocs d'avituallament, sobretot les basses, els prats humits i els boscos de ribera. En aquests indrets hi troben grans quantitats d'aliment en forma d'invertebrats, de peixos i de fruits per agafar forces i continuar el viatge.

Aquí, als fons de vall, la seva migració s'ha estudiat sobretot amb l'anellament. Aquest és un mètode d'estudi que consisteix a agafar els ocells, posar-los una anella numerada en una pota, prendre'ls mesures corporals i deixar-los anar, amb la intenció de recuperar-los al cap d'un temps o en un altre lloc, i a partir d'aquí esbrinar diferents aspectes de la seva vida. Tenir els ocells a les mans permet observar-los amb detall. A l'hora d'estudiar-ne les migracions, resulta molt interessant avaluar-ne la condició física. Per això es tenen en compte tres paràmetres: el greix subcutani, el desenvolupament del múscul pectoral i el pes.

Canyissars com aquest de la mollera d'Escalante són llocs de descans i avituallament pels moixons.

El Segre a la Seu, una veritable autopista d'ocells.

El greix subcutani és molt important pels ocells migradors. Amb poc temps, les aus poden acumular grans quantitats de lípids entre les vísceres i a sota la pell. Aquest greix fa les funcions de combustible i hidratació durant el viatge. Quan se'ls esgota, i depenent de l'estratègia migratòria de cada espècie, mengen tant com poden fins que tornen a omplir el dipòsit. L'anellament permet controlar l'evolució de la condició física dels ocells de pas, sobretot pel que fa a l'acumulació de greix, i conseqüentment, de pes. S'han trobat casos als fons de vall pirinencs de moixons que en només 5 dies han arribat a guanyar el 50% del seu pes normal.

El camesllargues és un dels ocells d'aiguamoll que també migra pel Pirineu.

S'han esbrinat detalls de la biologia d'espècies poc vistoses, com la boscarla dels joncs, gràcies a l'anellament.

Les anelles han aportat un gavadal d'informació ornitològica impressionant.

Per tot plegat, entre el pas pels colls de muntanya i el pas pels fons de vall, el Pirineu és un lloc important i interessant per a l'estudi, observació i gaudi d'un dels fenòmens naturals més bonics que hi ha, la migració dels ocells. ●

Text i fotos: **Jordi Dalmau i Ausàs AUBÈRRIA**

www.auberria.cat
natura@auberria.cat

- **Prismàtics**
- **Telescopis**
- **Guies especialitzades**

- Terra de milans (tardor i hivern)
- Rapinyaires migradors (estiu i tardor)
- Menjant amb voltors (primavera, estiu i tardor)
- Guarda per un dia (primavera, estiu i tardor)
- Voltors de prop (tot l'any)

**ACTIVITATS I PRODUCTES
PER GAUDIR
DELS RAPINYAIRES**